

Aanvullend ecologisch onderzoek

Project Bankenstraat/Hoevenseweg, Etten-Leur

In het kader van de Wet natuurbescherming

Tekst, foto's en samenstelling	E.W.A. Michels
In opdracht van	Gemeente Etten-Leur
Naam opdrachtgever	Dhr. S. Schouwenaars
Rapportnummer	2023_130103_04_01
Status rapport	definitief
Datum oplevering rapport	15-10-2023
Aantal pagina's	22
Wijze van citeren	Michels, E.W.A., 2023, Aanvullend Onderzoek Alwel, Project Bankenstraat/Hoeveneseweg, Etten-Leur. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport 2023_130103-04-01, Ecodat BV ecologisch adviesbureau, Etten-Leur

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Samenvatting Quicksan rapportage	5
1.3 Doelstelling	6
6 Projectgebied en omgeving	7
2.1 Bebouwing	7
2.2 Groene elementen	7
2.3 Ecologische potenties	7
3 Wettelijk kader	8
4. Kaders en uitgangspunten	11
4.1 Het studiegebied	11
4.2 Onderzoeksmethodiek	11
4.3 Soorten	12
4.4 Volledigheid van het onderzoek	15
5 Ingreep	15
6 Resultaten	16
7 Toetsing wet Natuurbescherming: effecten	19
8 Toetsing Wet natuurbescherming, algemeen	21
9 Conclusie	22
10. Gegevensbronnen	23

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Etten-Leur (hierna initiatiefnemer) is voornemens om projectgebied Bankenstraat / Hoevenseweg, gemeente Etten-Leur, te herinrichten. Hiertoe worden de opstallen verwijderd en het terrein bouwrijp gemaakt.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om, voordat een ingreep plaatsvindt, onderzoek te doen naar het eventueel voorkomen van beschermde flora en fauna.

In februari 2022 heeft Ecodat BV een quickscanrapportage opgeleverd met haar bevindingen. (*Michels, E.W.A., Quickscan project Bankenstraat / Hoevenseweg, Etten-Leur, in het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport 2023_130103-01_01, Ecodat Landschap & Ecologie, Etten-Leur*). Onderhavige rapportage is een voortzetting van dit onderzoek en moet dan ook als zodanig gelezen worden.

1.2 Samenvatting Quickscan rapportage

Op basis van onderhavige quickscan flora en fauna kan gesteld worden dat de geplande ingreep mogelijk negatieve invloed zal hebben op wettelijk beschermde soorten.

Er is nader onderzoek noodzakelijk naar het voorkomen van en het gebruik van het projectgebied door de volgende soorten:

- Bunzing en steenmarter
- Boerenzwaluw, buizerd, gierzwaluw, huismus, huiszwaluw, ransuil, roek en sperwer
- Gebouwbonden vleermuizen:
 - gewone-, kleine en ruige dwergvleermuis
 - laatvlieger
 - rosse vleermuis
 - *andere soorten zijn niet te verwachten, gegeven de opbouw en bouwjaar van de panden, doch zullen wel meegenomen worden in het onderzoek.*
 - *Onderzoek naar de aan-/afwezigheid van:*
 - kraamverblijven
 - zomerverblijven
 - paarverblijven
 - vliegroutes
 - foerageergebied
- Teunisbloempijlstaart

1.3 Doelstelling

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten, als benoemd in paragraaf 1.2, komen voor in het projectgebied?
- Welke functies heeft het projectgebied voor deze soorten?
- Leidt de ingreep (mogelijk) tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?
- Welke vervolgstappen zijn nodig om overtreding van de Wet Natuurbescherming (zoveel mogelijk) te voorkomen?

Bij aanwezigheid van beschermde soorten wordt ingeschat wat mogelijk nadelige effecten zijn bij uitvoering van de plannen en hoe deze voorkomen of verkleind kunnen worden. Bij de beoordeling worden ook eventuele wettelijke verplichtingen meegenomen. Kan er volstaan worden met het vermijden/beperken van negatieve effecten of is een ontheffing op de Wet natuurbescherming nodig? De aanpak van het beperken van negatieve effecten en/of de mitigatieopgave wordt ook in onderhavig rapport besproken.

2 Projectgebied en omgeving

Het aanvullend onderzoek is ten behoeve van het projectgebied Bankenstraat/Hoevenseweg te Etten-Leur.

Figuur 1: projectgebied Bankenstraat/Hoevenseweg Etten-Leur, met oranje omkaderd.

2.1 Bebouwing

Het betreft een perceel met woonhuis (welke geen onderdeel is van de ingreep) en diverse bijgebouwen (twee stallen, schuurtjes en andere opstallen).

2.2 Groene elementen

Op het perceel bevindt zich een paardenconcoursterrein, paardenweidegronden, greppels, sloten, houtwallen, bomen en siertuinen. Het geheel is gelegen in een landelijke en agrarische omgeving. Ten zuiden begrensd door een industrieterrein van de gemeente Etten-Leur.

2.3 Ecologische potenties

Het projectgebied kent diverse soorten opstallen, overhoekjes, bomen, greppels, graslanden, een paardenconcoursterrein, etc. Er is een rijke variëteit aan biotopen die voor vele soorten in een leefgebied kan voorzien.

3 Wettelijk kader

De Wet natuurbescherming (Wnb) bevat de voormalige wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Wet natuurbescherming. De Wnb beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade gedaan wordt aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het "nee, tenzij"-principe). Het is dan ook altijd zaak dat, waar mogelijk, activiteiten zonder schade aan beschermde dieren en planten uitgevoerd worden.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende diersoorten. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving (dus niet alleen de beschermde).

Via de Wnb is de bescherming van diverse planten en dieren in Nederland vastgelegd. Naast de algemeen geldende zorgplicht voor alle in het wild levende planten en dieren (artikel 1.11 van de Wnb), geldt voor een aantal soorten een aanvullend beschermingsregime. Deze aanvullend beschermde soorten zijn onderverdeeld in drie groepen, namelijk:

- vogels (artikel 3.1, alle soorten uit de Europese Vogelrichtlijn);
- overige strikt beschermde soorten, waaronder soorten uit de Europese Habitatrichtlijn (artikel 3.5, dit betreft o.a. vleermuizen);
- nationaal beschermde soorten, waaronder soorten uit de Rode Lijst (artikel 3.10).

Het is volgens de Wnb niet toegestaan (het leefgebied van) beschermde soorten aan te tasten. Dit is vastgelegd middels verbodsbepalingen: activiteiten die schadelijk zijn voor beschermde dier- en plantensoorten zijn verboden.

Vrijstelling binnen provincie Noord-Brabant

Provincies hebben de bevoegdheid om middels een provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten in het kader van bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling. In het geval van de provincie Noord-Brabant worden de volgende nationaal beschermde soorten vrijgesteld: bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker, middelste groene kikker, aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos en woelrat. Deze soorten worden daarom in voorliggende rapportage buiten beschouwing gelaten.

Voorzorgsmaatregelen

Een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wnb is veelal te voorkomen door (voorafgaand aan de werkzaamheden) voorzorgsmaatregelen te treffen. Deze voorzorgsmaatregelen zijn gericht op het behoud van de functionaliteit van de groeiplaats van flora en de voortplanting- en/of vaste rust- en verblijfplaats van fauna. Daarnaast voorkomen de voorzorgsmaatregelen de negatieve gevolgen van een activiteit op individuen (o.a. doding en verwonding).

Ontheffingsplicht

Een ontheffingsplicht (artikel 3.3, 3.8 en 3.10 uit de Wnb) is van toepassing als een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wnb niet kan worden voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen. Het is mogelijk om met een goed onderbouwd projectplan een ontheffing aan te vragen bij de desbetreffende provincie. De provincie toetst de aanvraag vervolgens aan drie criteria:

- Dient het planvoornemen één van de in de wet genoemde belangen (bv. in het belang van de instandhouding van natuurlijke habitats)?
- Is er een andere 'bevredigende' oplossing mogelijk?
- Doet de ontheffing afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort?

Gedragscodes

Indien men in het bezit is van een goedgekeurde gedragscode, hoeft bij werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik en van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting voor Vogelsoorten (artikel 3.1), Habitatrichtlijnsoorten (artikel 3.5) en andere soorten (artikel 3.10) geen ontheffing te worden aangevraagd, mits aantoonbaar wordt gewerkt met deze gedragscode (artikel 3.31). De bewijslast, dat correct is en wordt gehandeld volgens de gevolgde gedragscode ligt bij de initiatiefnemer. Het is ook mogelijk te werken conform een dergelijke goedgekeurde gedragscode zonder deze zelf te hebben opgesteld. Te beïnvloeden soorten dienen dan wel in de gebruikte gedragscode te worden opgenomen.

Gebiedsbescherming

Via de Wnb is tevens de bescherming van gebieden vastgelegd (voormalige Natuurbeschermingswet 1998). De gebiedsbescherming houdt samengevat in dat een ingreep, in of nabij Natura 2000-gebieden, geen dusdanig negatieve effecten op de kwalificerende habitats en/of soorten mag hebben dat deze zich op de lange termijn niet kunnen handhaven. Voor projecten die een (significant) negatief effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelen van het betreffende Natura 2000-gebied is een vergunningsaanvraag noodzakelijk. Naast de bescherming van Natura 2000-gebieden via de Wnb, kunnen gebieden via de ruimtelijke kaders beschermd worden middels het NatuurNetwerk Nederland (NNN, voorheen was dit de EHS).

Algemene zorgplicht ter bescherming van de natuur

Iedereen moet zich volgens artikel 1.11 van de Wnb voldoende zorgvuldig gedragen om beschadiging van Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden of in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving te vermijden of, als dat niet mogelijk is, zo veel mogelijk te beperken.

Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden conform hoofdstuk 4 van de Wnb heeft als doel het aanwezige areaal bos in Nederland te behouden. Onder houtopstanden vallen alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van tien are of meer of rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat. In bijlage 1 (tabel V) worden de regels nader toegelicht. Wanneer houtopstanden geveld worden, niet vallende onder artikel 4.1 van de Wnb, geldt een meldingsplicht bij Gedeputeerde Staten van desbetreffende provincie (artikel 4.2 Wnb). Op basis van deze melding wordt door de provincie beoordeeld of de voorgenomen velling aanvaardbaar is in het kader van natuur- en landschapswaarden. Indien er geen bezwaar is om de houtopstanden te kappen, verplicht artikel 4.2 van de Wnb om binnen 3 jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand op dezelfde grond houtopstanden opnieuw aan te planten. Er geldt een algehele vrijstelling van de herplantplicht

voor houtopstanden die gekapt worden in het kader van natuurbeheer en natuurbehoud. Indien bij de voorgenomen ontwikkeling herplantplicht geldt, maar niet voldaan kan worden aan de herplantplicht op de projectlocatie zelf, dan dient een ontheffing aangevraagd te worden met betrekking tot de herplantplicht bij de desbetreffende provincie. De provincie toetst vervolgens of voldaan wordt aan de bij de provinciale verordening gestelde regels voor herbepanting op andere perceelgronden. Deze regels hebben onder andere betrekking op de kwaliteit, oppervlakte en locatie van de andere grond en de natuurwaarde van de te vellen houtopstand. Tevens kan ontheffing verleend worden voor herplantplicht ter plaatse, indien gewerkt wordt via een door het ministerie goedgekeurde gedragscode die gebruikt mag worden door een van de betrokken partijen voor een wijze van vellen en een wijze van herplanten.

4. Kaders en uitgangspunten

4.1 Het studiegebied

Het projectgebied bestaat uit een woonhuis en diverse opstallen.

4.2 Onderzoeksmethodiek

Onderstaande tabel geeft een compleet overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken.

datum	type	uren	van	tot	temp (C °)	wind (m/s)	neerslag	pers	Resultaat
31-05-23	GZ	2	20:00	22:00	19	5	droog	René	geen bijzonderheden
19-06-23	GZ	2	19:50	21:50	25	3,2	droog	René	geen bijzonderheden
10-07-23	GZ	2	19:50	21:50	18	2.8	droog	René	geen bijzonderheden
17-04-23	HM	2	13:00	15:00	14	4	droog	René	geen bijzonderheden
2-05-23	HM	2	10:30	12:30	4	3,8	droog	René	geen bijzonderheden
31-05-23	Ma	2	20:00	00:00	21	5	droog	René	wildcamera's plaatsen
31-05-23	Ma	1	19:50	20:50	21	5	droog	René	batterijen vervangen
10-07-23	Ma	1	19:50	20:50	18	2.8	droog	René	wildcamera's ophalen
19-06-23	Teu	2	21:50	23:50	10	4,3	droog	René	geen bijzonderheden
10-07-23	Teu	1	21:00	22:00	18	2.8	droog	René	geen bijzonderheden
31-05-23	VM-A	2	22:00	00:00	21	5	droog	René	3 pipip
19-06-23	VM-A	2	21:50	23:50	19	3,2	droog	René	2 pipip, 1 EpSe
28-08-23	VM-A	2	22:00	00:00	19	1,8	droog	René	4 pipip
27-09-23	VM-A	2	20:30	22:30	14	2,3	droog	René	3 pipip, 1 pinat
1-06-23	VM-O	2	03:50	05:50	10	5,2	droog	René	3 pipip
20-06-23	VM-O	2	03:50	05:50	18	2,9	droog	René	3 pipip, 1 NycNoc
16-05-23	VM-R	2	22:30	00:30	6	4,3	droog	René	geen routes
10-06-23	VM-R	2	22:00	00:00	25	4,1	droog	René	geen routes
17-04-23	Vogel	2	13:00	15:00	16	4	droog	René	ransuilen in bos
18-04-23	Vogel	2	13:00	15:00	12	5,4	droog	René	geen bijzonderheden
2-05-23	Vogel	2	10:30	12:30	4	3,8	droog	René	boerenwaluw in stal
16-05-23	Vogel	2	21:30	23:30	10	4,3	droog	René	boerenwaluw in stal
31-05-23	Vogel	2	20:00	00:00	21	5	droog	René	boerenwaluw in stal
19-06-23	Vogel	2	19:50	21:50	22	3,2	droog	René	boerenwaluw in stal

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

- GZ: gierwaluw
HM: huismus
Ma: marterachtigen
Teu: teunisbloempijlstaart
VM-A: vleermuizen avondronde
VM-O: vleermuizen ochtendronde
VM-R: vleermuizen vliegroutes
Vogel: vogels met jaarrond beschermd nest (als boerenwaluw, roofvogels en uilen)

4.3 Soorten

De inventarisaties zijn zoveel mogelijk uitgevoerd volgens geldende protocollen en richtlijnen. Net buiten het projectgebied is het woonhuis met privéterrein gelegen, deze zijn niet meegenomen in het onderzoek.

4.3.1 Ecologisch onderzoek naar vleermuizen

Voor de onderzoeksmethode van vleermuizen is het vleermuisprotocol aangehouden (versie 2021). Dit is een door het Netwerk Groene Bureaus (NGB), de Zoogdiervereniging en het bevoegd gezag goedgekeurde methodiek voor vleermuisonderzoek. Er is onderzoek gedaan naar gebouwbewonende soorten.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van batdetectors (Pettersson d240x en Batlogger M2). Een batdetector zet de voor mensen onhoorbare ultrasone geluiden van vleermuizen om in hoorbare geluiden. Aan de hand van de frequentie, het ritme en de toonkwaliteit van de geluiden in combinatie met vliegbeeld, silhouet en biotoop is het mogelijk om de vleermuissoorten te onderscheiden. Indien nodig werden opnames gemaakt om het geluid van moeilijk te determineren soorten achteraf te analyseren met behulp van het programma Batexplorer.

Daar waar nodig werd bij de onderzoeken gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera. Hierdoor zijn de bewegingen van de vleermuizen ook visueel te volgen en zijn verblijfplaatsen beter te traceren.

Het vleermuisonderzoek geeft inzicht in de functie van de bebouwing (verblijfplaatsen) en de groenzones in (en in de directe omgeving van) het (vlieg- en/of foerageer)gebied. Vleermuizen kunnen op meerdere manieren gebruik maken van de bebouwing in verschillende perioden van het jaar. Er zijn daarom meerdere bezoeken uitgevoerd in de actieve periode van vleermuizen tussen april en september.

De volgende bezoeken zijn uitgevoerd:

- a. In de periode tussen 15 mei en 15 juli (2023) heeft een drietal veldbezoeken plaatsgevonden die zich richtten op verblijven van (als in 1.1 genoemde) gebouwbewonende vleermuizen en dan met name de individuele, kraam- en zomerverblijven.
- b. In de periode tussen 15 augustus en 1 oktober (2023) is een tweede reeks veldbezoeken (van twee rondes) afgerond, die zich richtte op verblijven van (als in 1.1 genoemde) gebouwbewonende vleermuizen en dan met name op de aanwezigheid van zomer- en paarverblijven.
- c. Tijdens alle bezoeken is het projectgebied en de directe omgeving tevens onderzocht op foerageergedrag en vliegroutes van vleermuizen.

4.3.4 Ecologisch onderzoek naar vogels met een jaarrond beschermde status (w.o. buizerd, ransuil, roek en sperwer)

Voor de boombewonende vogels waarvan het nest een jaarrond beschermde status heeft (w.o. buizerd, ransuil, roek en sperwer), is actief gezocht naar deze nesten en nestindicerend gedrag. Zulks binnen de zone waarbij er sprake kan zijn van verstoring door de geplande werkzaamheden. Onderzoek heeft plaats gevonden met behulp van een verrekijker en is vanaf strategische posities gedaan.

Veldonderzoek per locatie:

- a) In de wintermaanden (als het blad van de bomen is) is het projectgebied onderzocht op aanwezige nesten van roofvogels en uilen
- b) In de periode tussen begin april en eind mei is een tweetal inventarisatierondes ingepland om nestindicerend gedrag aan te tonen of uit te sluiten.

4.3.5 Ecologisch onderzoek naar boerenzwaluw

Voor de boerenzwaluw geldt dat gelet is op vliegpatronen en invliegende vogels.

Veldonderzoek:

In de periode tussen half mei en eind augustus is er een tweetal inventarisatierondes ingepland die moesten aantonen of het projectgebied gebruikt wordt als broedgelegenheid voor boerenzwaluwen. Hierbij hebben wij de stallen visueel geïnspecteerd op nesten die bezet of onlangs gebruikt zijn.

4.3.6 Ecologisch onderzoek naar huismussen

M.b.t. de huismus is er gelet op vliegpatronen en invliegende vogels. Hierbij heeft het kennisdocument huismus, als opgesteld door BIJ12, als leidraad gediend.

Veldonderzoek:

In de periode tussen begin april en half mei werden een tweetal inventarisatierondes ingepland, die moesten aantonen of de panden/opstallen gebruikt worden als broedgelegenheid voor huismussen.

4.

3.7 Ecologisch onderzoek naar gierzwaluwen

M.b.t. de gierzwaluw is er gelet op vliegpatronen en invliegende vogels. Hierbij heeft het kennisdocument gierzwaluw, als opgesteld door BIJ12, als leidraad gediend.

Veldonderzoek:

In de periode tussen half mei en half juli werden een drietal inventarisatierondes ingepland die moesten aantonen of de panden/opstallen gebruikt worden als broedgelegenheid voor gierzwaluwen.

4.3.8 Ecologisch onderzoek naar teunisbloempijlstaart

De beste manier om aan te tonen of het gebied essentieel is voor teunisbloempijlstaarten is het aantonen of er rupsen op de waardplanten (harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*), basterdwederik (*Epilobium spec.*), teunisbloem (*Oenothera spec*) en grote kattenstaart (*Lythrum salicaria*)) te vinden zijn.

In de periode tussen juni en eind juli is het gebied tweemaal doorzocht, om aan te tonen of er waardplanten aanwezig zijn en als dat zo is of er zich rupsen op de planten bevinden. Eén bezoek is in juni gepland geweest en een tweede heeft in de tweede helft van juli plaatsgevonden.

4.3.9 Ecologisch onderzoek naar marterachtigen

Als eerste zijn de potenties van het onderzoeksgebied en haar omgeving in kaart gebracht. Hierin komt duidelijk naar voren dat er meer dan voldoende foerageergebied is voor kleine marterachtigen en de steenmarter. Gelet op het feit dat er molshopen aangetroffen zijn en er hoge braamstruiken, opslag van kleine bomen en een stuk bos aanwezig zijn, zijn verblijfplaatsen van zowel kleine marterachtigen als de steenmarter niet uitgesloten. In het projectgebied zijn er (o.a.) voldoende overhoekjes en puinhopen aanwezig. Daarnaast zijn er containers die ruimte onder de container hebben. Al deze plaatsen bieden steenmarters afdoende gelegenheid om (een) verblijfplaats(en) te herbergen.

Een eerste veldonderzoek naar de aanwezigheid van marterachtigen binnen het projectgebied is uitgevoerd door potentieel geschikte delen af te speuren naar verblijfplaatsen en sporen (zoals wissels, uitwerpselen en prooiresten).

Hierop is onderzoek gedaan met behulp van wildcamera's. Het onderzoek is uitgevoerd conform de "Handreiking kleine marterachtigen" van de Provincie Noord-Brabant.

Om de trefkans voor de zeer moeilijk waar te nemen bunzing te vergroten, is gebruik gemaakt van een innovatieve maar effectieve methode. Namelijk zogenaamde Struikrovers; een vaste opstelling waarin aangepaste wildcamera's geplaatst zijn. Bij het onderzoek werd daarnaast gebruik gemaakt van lokstof om de kans op waarnemingen te vergroten.

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ongeveer 3 ha. Daarom is het conform de Handreiking kleine marterachtigen nodig om twee cameravallen en twee Struikrovers te plaatsen. Deze zijn in de voorgeschreven periode geplaatst voor een termijn van zes weken. Dit aantal camera's is ook voldoende om de aanwezigheid van de steenmarter en kleine marterachtigen aan te tonen, dan wel uit te sluiten.

Het uitgebreider zoeken naar sporen van marterachtigen vond plaats tijdens twee veldbezoeken in de periode tussen de plaatsing en het ophalen van de cameravallen. Hierdoor is er tussendoor tevens een controlemoment om vast te stellen of de camera's niet verstoord zijn door voorbijgangers. Zo kon voorkomen worden dat pas aan het eind van de onderzoeksperiode verstoring van een of meerdere camera's opgemerkt werd. Om ervoor te zorgen dat de vallen tussendoor niet verstoord raakten, werden deze tijdens dat bezoek niet gehanteerd. Menselijke geursporen rondom de vallen werden voorkomen door voorafgaand aan het bezoek de zolen van de schoenen in te smeren met anijsolie.

4.4 Volledigheid van het onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de voor de verschillende soorten beschikbare monitoringrichtlijnen. De inventarisatie blijft echter een steekproef. Het is mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn tijdens de veldbezoeken en dat ze op een ander tijdstip wel zichtbaar of aanwezig waren. De steekproef is volgens de richtlijnen acceptabel; de Wnb vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen onderzoeksmethode en de inspanning is hieraan ruimschoots gehoor gegeven.

5 Ingreep

Initiatiefnemer is voornemens om in het projectgebied de opstallen te slopen en het gebied bouwrijp te maken. Hierna zal er nieuwbouw komen. Ten tijde van het schrijven van deze rapportage is nog niet bekend wat de ingrepen precies zijn. Derhalve zijn we uitgegaan van het worstcasescenario: volledige sloop van alle opstallen en verwijderen van alle opslag.

6 Resultaten

6.1 Vleermuizen

6.1.1 Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

Er zijn geen verblijven aangetroffen in het projectgebied.

6.1.2 Foeragegebied

Binnen het projectgebied wordt er slechts incidenteel gefoerageerd. Per bezoek was er slechts sprake van 3 à 4 vleermuizen. Dit waren voornamelijk gewone- en ruige dwergvleermuizen en een enkele keer een enkele rosse vleermuis of laatvlieger die overvloog.

De dieren die foeragerend zijn gehoord, waren aan het foerageren rond de aanwezige bomen. Gelet op de direct omgeving kan het perceel niet gezien worden als essentieel foeragegebied. In de omgeving, direct grenzend aan het projectgebied werden veel meer vleermuizen aangetroffen, foeragerend of overvliegend (ook dan foerageren ze tegelijkertijd).

5.1.3 Vliegroutes

In het projectgebied zelf lopen geen duidelijke vliegroutes, wel direct grenzend eraan middels de bomenrijen die als vliegroute functioneren.

Figuur 4: projectgebied Bankenstraat/Hoevenseweg Etten-Leur, met oranje omkaderd en de vliegroutes in groenkleuren.

6.2 Vogels met een jaarrond beschermde status (w.o. buizerd, ransuil, roek en sperwer)

Er zijn nesten van de Ransuil in de bosschage in het noorden aangetroffen.

Figuur 2: projectgebied Bankenstraat/Hoevenseweg Etten-Leur, met oranje omkaderd. Met in groen het vaste rustgebied met nesten van de ransuil.

Van de overige soorten (w.o. buizerd, roek en sperwer) met een jaarrond zwaar beschermd nest, werden geen exemplaren, noch hun nesten, aangetroffen.

6.3 Boerenwaluw

Er zijn in de paardenstal meerdere nesten (c.a. 59) van boerenwaluwen aangetroffen.

Figuur 3: projectgebied Bankenstraat/Hoevenseweg Etten-Leur, met oranje omkaderd. Met in blauw het deel van de stal met de nesten van de boerenwaluw.

6.4 Huismus

Er zijn geen huismussen, noch hun nesten, aangetroffen.

6.5 Gierzwaluw

Er zijn geen gierzwaluwen, noch hun nesten, aangetroffen.

6.6 Eekhoorns

Er zijn geen eekhoorns, noch hun nesten, aangetroffen binnen het projectgebied. Daarbuiten zijn we enkele eekhoorns tegengekomen (foeragerend op de grond).

6.7 Marterachtigen

Er zijn geen marterachtigen, noch hun vaste rust- en verblijfplaatsen, aangetroffen.

6.8 Overige dieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen andere waarnemingen gedaan, die van belang kunnen zijn voor de werkzaamheden.

7 Toetsing wet Natuurbescherming: effecten

7.1 Vleermuizen

- Er zijn geen vleermuisverblijven aangetroffen tijdens de bezoeken die afgelegd zijn.
- Er is geen sprake van een essentieel foerageergebied, door het lage aantal foeragerende dieren. De directe omgeving van het projectgebied heeft een grote hoeveelheid en diversiteit aan foerageergelegenheid voor vleermuizen. Derhalve zal er geen sprake zijn van enig effect.
- Er zijn geen duidelijke vliegroutes geconstateerd binnen het projectgebied.

7.2 Vogels met jaarrond beschermde status (w.o. buizerd, ransuil, roek en sperwer)

In de bosschages zijn nestelende ransuilen aangetroffen (zie *figuur 2* voor de locatie). Ransuilen vallen onder de beschermingsregime categorie 4. Deze zijn het gehele jaar beschermd en mogen niet weggenomen worden, dan wel hun functie te niet gedaan worden.

7.3 Boerenzwaluw

In de paardenstal zijn zo'n 59 boerenzwaluwen aangetroffen. De boerenzwaluw valt onder de beschermingsregime categorie 5. Categorie 5: nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Daarnaast kent de boerenzwaluw een zeer ongunstige staat van instandhouding. Met de gemeente is afgesproken om de stal met de nesten te behouden en er ook in de toekomst voor te zorgen dat er vee in de stal zal blijven, dat in de directe omgeving zal grazen. Hiertoe zijn alle vereisten in een ecologisch werkprotocol opgenomen.

7.4 Huismus

Aangezien er geen huismussen, noch hun nesten, zijn aangetroffen, wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden ten gevolge van de ingreep.

7.5 Gierzwaluw

Aangezien er geen gierzwaluwen, noch hun nesten, zijn aangetroffen, wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden ten gevolge van de ingreep.

7.6 Marterachtigen

Onderzoek in het plangebied heeft geen bewijs geleverd dat het projectgebied onderdeel is van het leefgebied van marterachtigen. Zodoende leiden de werkzaamheden niet tot een verslechtering van de staat van instandhouding van marterachtigen.

Door de ingreep verdwijnen er geen functies. Uit de effectbepaling blijkt dat negatieve effecten niet aan de orde zijn; een overtreding van de Wnb is niet aan de orde.

Wel strekt het tot de aanbeveling om rekening te houden tijdens de werkzaamheden met eventueel passerende marterachtigen. In een ecologisch werkprotocol zal vastgelegd moeten worden op welke wijze de werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd.

Daarnaast zijn er locaties in de directe omgeving waar de bunzing en steenmarter wel aangetroffen zijn. Onderzoek wees niet uit dat deze het plangebied gebruiken om te foerageren. Dus wegvallen van foerageergelegenheid is niet aan de orde.

Er zijn geen marters, noch hun nesten, aangetroffen. Op de wildcamera's zijn de volgende soorten aangetroffen;

- Vele soorten algemene vogels (merel, houtduif, etc.)
- Konijn
- Muizen
- Egel
- Kat en hond

8 Toetsing Wet natuurbescherming, algemeen

Verbodsbepalingen

Bij doorgang van de ingreep ontstaat er een overtreding op de Wnb: paragraaf 3.2, artikel 3.5 en 3.6 van de habitatrichtlijn. *Dit geldt voor de boerenwaluw en de ransuil.*

Het is verboden om:

1. De bedoelde dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen, opzettelijk te verstoren;
2. Eieren van de bedoelde dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
3. Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van bedoelde dieren te beschadigen of te vernielen;

De algemene zorgplicht, als beschreven in de Wnb, art. 1.11, dient te allen tijde in acht genomen te worden. Of het nu wel of niet om beschermde soorten gaat en of er nu wel of geen ontheffing nodig is of vrijstelling geldt. De zorgplicht houdt in dat eenieder die kan vermoeden dat er een negatief effect op soorten (en individuen) is, maatregelen neemt om deze effecten te voorkomen of te minimaliseren.

9 Conclusie

Algemeen

- Het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol 2021 en de eisen uit het Kennisdocumenten voor de diverse vleermuizen, huismus, gierzwaluw, buizerd, roek, steenuil, Handreiking kleine marterachtigen en het *Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017)* van het Netwerk Groene Bureaus.

Resultaten

- In het projectgebied zijn nesten van ransuil en boerenzwaluw aangetroffen.
- Overige soorten en/of functies met een zwaarder beschermingsregime zijn niet aangetroffen, noch sporen of ander soort bewijs dat ze mogelijkwjs aanwezig zouden kunnen zijn.

Effecten

- Bij de ingreep zijn er negatieve effecten te verwachten, die schade zouden kunnen toebrengen aan ransuilen en/of boerenzwaluwen, hun verblijven of staat van instandhouding. Doorgang van de geplande ingreep zorgt ervoor dat de hiervoor genoemde verblijven zullen verdwijnen. Dit kan leiden tot een overtreding van Wnb paragraaf 3.2, artikel 3.5/3.6 lid 1 t/m 3. Met de gemeente is afgesproken om beide nestlocaties te sparen en hun functionaliteit te waarborgen.

Toetsing

- Het onderzoek en het aanvullend onderzoek zijn afdoende uitgevoerd en de conclusies en aanbevelingen zijn aannemelijk.
- Er zijn nesten van boerenzwaluw en ransuil aangetroffen. In geval van sloop en kap van de bomen, zullen verbodsartikelen van de Wnb worden overtreden. Met de gemeente is afgesproken om beide nestlocaties te sparen en hun functionaliteit te waarborgen. Door het opstellen van een ecologisch werkprotocol en deze nauwgezet op te volgen, zullen de effecten minimaal zijn.
- Een ontheffing t.b.v. de Wnb zal niet nodig zijn, indien de gemeente de nestlocaties spaart en hun functionaliteit waarborgt en deze omschrijft middels een ecologisch werkprotocol en dit protocol nauwgezet opvolgt en acties documenteert.

Advies

- Omdat met de gemeente is afgesproken om beide nestlocaties te sparen en hun functionaliteit te waarborgen, mag worden aangenomen dat de functie van de verblijfplaatsen behouden blijft.
- Door het opstellen van een ecologisch werkprotocol, wordt voorkomen dat bij de sloop/kap broedvogels worden verstoord, gewond, dan wel worden gedood. Dit is te voorkomen door de sloop/kap op aangepaste wijze uit te voeren. In het werkprotocol dienen ook zaken als verlichting en andere vormen van hinder opgenomen te worden.
- De zorgplicht blijft van kracht. Zie hoofdstuk 3.

10. Gegevensbronnen

- BIJ12, 2017. Kennisdocument buizerd. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument huismus. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument gierzwaluw. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument roek. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument steenuil. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocumenten van diverse vleermuissoorten. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2021, Vleermuisprotocol
- Handreiking Kleine marters in relatie tot soortenbescherming, provincie Noord Brabant, 11 oktober 2017.
- Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017) van het Netwerk Groene Bureaus

- Michels, E.W.A., Quicksan project Bankenstraat / Hoevenseweg, Etten-Leur, in het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport 2023_130103-01_01, Ecodat Landschap & Ecologie, Etten-Leur.

- Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].
- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.
- Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.
- Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.